

Megfigyelések az állatvilágból.

1. *A kutya helyismereti emlékezete.* 1899 ápr. 17-én napi sétámat egy hegy tetején elterülő fensíkon tettem meg, ahol a mezei pacsirták (*Alauda arvensis* L.) nagy számban fészkeltek. Egy 3 tojást tartalmazó fészkekről épen a legutolsó pillanatban röpített ki a madár, midőn a sétákról elmaradhatatlan házőrző kuvaszkutyám már nekiugrott volt. A kritikus pillanatban — nehogy a tojások áldozatul essenek a kutya ornithologiai érdeklődésének, — kénytelen voltam pálczámmal tiltakozni ellene, amiből következőleg az idegen jószágban kár nem is történt. 8 nap múlva ismét ott jártunk a hegytető füves laposán, de annélkül, hogy a kutyámhoz szóltam volna valamit, a fészektől mintegy 20—25 lépésnyi távolban hátam mögé kerül, teljes közönnyel követ, sőt az ugyancsak a legutolsó pillanatban kiröppenő pacsirtát, vagy annak fészkeiben mozgolódó 3 fiókját még látni sem akarja. Az újabb 8 nap múlva ide tett séta alkalmával a jelzett magatartása ismétlődött, jeléül annak, hogy 16 nap elteltével is sem az eset, sem a hely nem ment még előtte feledésbe.

2. *A kutya boszúja.* Egy téli reggelen egy nagy juhász-kutya kullogott az udvaromban, amelyet az én kisebb kutyámmal menten kiűztem. A hivatlan vendég szó nélkül távozott. Délutáni sétánk a kikergetett kutya portája előtt vezetett el minket, azonban mihelyt megpillantotta az én kutyámat a kiutasított pajtás, az eddig még békésen viselkedő nagy kutya most oly harczián rontott ellenünk, hogy ugyancsak vitéz védelmet kellett kifejtenünk, míg a méltó vendéglátáson átvergődtünk. A tendencia nyilvánvaló: „Amilyen az adjon Isten, olyan a fogadj Isten“.

3. *A kutyák barátsága.* Kutyám és a szomszéd kutyája jó barátok voltak, viszont a 4-ik szomszédban lakó kerek és kovács 1—1 kutyája is békés társak voltak. Egy alkalommal e két nagy útonálló a kutyámnak rohant, amelylyel különben sohasem éltek békességben. A harczi zajra egyszerre csak ott termett a közvetlen szomszédom erős kutyája s a kétségtelenül bekövetkező komolyabb összeütközésnek rövidesen végett vetett. Háládatos kutyám nagy tiszteletben tartja a hős Hektort, mivel érezte, hogy az igaz barátság a szükségben nyilvánul legjobban.

4. *A kutya figyelme.* Egy sétámat a moci úton végeztem, amelynek szélén ott áll a megváltás szent jele: a fakereszt, az istenember domború alakjával. Kutyám véletlenül felpillant, szigorúan néz, keményen figyel s végre mérges ugatással támadta meg a fészületet, de az megmozdulni nem akarván, hangos morgással tovább folytatta útját. Azóta sokszor vonultunk el a kereszt előtt, de most már készakarva sem lehet az itten szerzett tapasztalattal okosabbá vált kutyát támadásra ingerelni.

5. *A mezei kutya.* 1900 április havában (10-én) a falutól 1 km.-nyi távolban fekvő szamosparti fűzberekben sétáltam, amiből egészen szokatlanul egy fehér falusi kutya, látszólag minden ok nélkül, hirtelen nekem ront s hevesen ugatva utamban föl akar tartóztatni. Meglepetésemben dühödtnék vélvén, elővettem pisztolyomat, azonban azt használni okom nem volt. A kutya hátrálását követve, egy odvas fához értem, amelynek üregében kis kutyakölykök nyöszörgtek. Az oduban a vakondok, a mezei poczok és a sármány részeit találtam, amelyeket a kutya fogdosott össze a berekben kölykei táplálására.

6. *A macska elővigyázatossága.* A házi macska, ha valami ételdarabot, pl. kenyeret, húst vagy madarat dobunk neki, mihelyt szájába veszi, azonnal hirtelen megrázza s csak azután kezdi megenni. A macska természetében rejlik ez ösztönszerű szokásnak magyarázata az, hogy a nagyobbára apró emlősökkel táplálkozó állat, száját a rágcsalók éles harapásától megvéendő, egy rövid, de erős megrázással előbb ártalmatlanná teszi őket s csak azután kezdi falatozni. E szokását azonban a macska még akkor is érvényesíti, amidőn arra semmi szükség nincsen.

7. *A vasúti vonat a vércse szolgálatában.* A létért való küzdelemben hogy mily ritka ügyességgel képes az állatvilág a kedvező helyi körülményeket a saját hasznára értékesíteni, ennek fényes tanujelét szolgáltatja a következő — már mások által is észlelt — megfigyelésem: Vasúti utazásaim alkalmával sokszor láttam a tovasiető vonattal egy-egy véresét versenyezni, aminek ezélja később nyilvánvalóvá lett. 1893 július 23-án d. u. Szamosújvár és Deés között utazva láttam, hogy a vonatot oldalt kísérő vércse egyszer csak hirtelen alácsap s karmai között egy sivitó és vergődő citromsármánnyal emelkedik a magasba, hogy áldozatával a közeli erdőbe meneküljön. Ugyanennek a jelenségnek voltam még tanuja ugyanazon vonalszakaszon július 29-iki és aug. 3-iki utazásom közben, ekkor is délutánoként. — Mily nagy volt azonban meglepetésem, midőn augusztus 20-án d. u. alföldi utazásomban is előtűnt egy kis *Falco* sp., amely vonatunkat Cséffától Nagy-Szalontáig kísérte. Érdekes volt megfigyelni, mint vágat a rohanó gőzvonat oldalán csekély magasságban a föld színe fölött, hogy a lokomotív előtt átesapva, a vonat másik oldalán hátrafelé ismét megkerülve azt, a legészrevétlenebb hirtelenséggel rácsaphasson kézrekerítendő zsákmányára. — Nem állíthatom határozottan, vajjon a vércsefajokon kívül a karvaly is úzi-e a vonat fedezete alatti vadászatmódot, azonban kétségtelen az, hogy a kisebb sólyomfajok sokkal nagyobb mértékben igénybe veszik az apró madarak figyelmét lekötő vasúti vonatokat, semmint azt az ember első tapasztalásból feltételezné. (L. Természet V. évf. X. sz. 11. lap.)

8. *A táviró sodronyok madárpusztításához.* E becses lap V-ik évf. IX-ik sz. 11-ik oldalán „Egy vadpusztító kulturintézmény“ czim alatt részletesen foglalkozik Lázár Lajos a táviró-vezeték madárpusztításával. Feljegyzéseit mindenben magam is igazolom s e helyen csupán csak azon madarak neveit említem föl, amelyeket néha-néha a vezeték alatt szárny- és lábtörötten találtam. Ezek: *Fogoly* (*Perdix cinerea* Lath.), *Vízi guvat* (*Rallus aquaticus* L.), *Haris* (*Crex pratensis* Bechst.), *Pettyes vízicsibe* (*Porzana marmorata* Leach.), *Vízityúk* (*Gallinula chloropus* L.), *Törpegém* (*Ardetta minuta* Gray.), *Indet sp. mocsári szalonkafajok*, *Seregély* (*Sturnus vulgaris* L.).

9. *A vércse merészsége.* 1898 márczius 19-én a szamosparti berekben voltam, midőn egyszerre csak nagy magasságból egy ferdén és nyilsebesen aláuhogó aprófajta (pergő) ruczát láttam a Szamos vizébe esapódni, amelyet 1 méternyi távolban az üldöző vércse hajsolt. A ruczának ilyen módon való megmenekülése után a támadó fél tovább állott.

10. *A sikló táplálkozásához.* A tordai hasadék Hesdát patakában láttam egy *Tropidonotus natrix* Gesn.-t, amely úszás közben egy kis halat vitt szájában. 1900 július 6-án Ördögös-Füzesen egy agyonvert *Tropidonotus natrix* hevert az út porában, amelynek gyomrában egy nagy, frissen lenyelt *Bufo viridis* Laur. volt.

Apahidán, 1902.

Orosz Endre.

